

DANSK SELSKAB FOR TIBETANSK KULTUR

TIBET

NUMMER 67

ÅRGANG 22

DECEMBER 2006

镇镇舞
表队

Tibetansk nytår
23. februar 2007

Indhold

Mode eller mafia?	3
Hvordan foregår tibetanske børnefødsler?	6
Aktivitetskalender	13
Ekstraordinær generalforsamling – referat	14
Nekrolog – Ngawang Losang	15
Nye bøger	16
Nye film	20
Nyt fra Tibet-Hjælp	25
TIBET – „Go before it's too late“	26

NB ! NB ! NB !

Nye fradragsregler fra 2005

Du kan nu trække 6.400 kr. fra på skatteblanketten. Se under „Skattefradrag“ i kolofonen på denne side.

Testamentér en gave til Tibet-Hjælp

Der er ingen afgifter på de beløb, som testamenteres til Selskabet og Tibet-Hjælp. Du kan få hjælp af en advokat til at indføre et beløb i dit testamente.

Få hurtig information via din e-mail

Vi sender oplysninger om arrangementer relateret til tibetansk kultur og religion – både afholdt af os selv og andre. Send os en e-mail og skriv „mailingliste“ i rubrikken under „emne“, så vil du blive skrevet på vores mailingliste.

SEKRETARIAT FOR SELSKABET OG TIBET-HJÆLP

Ryesgade 90 A, 2100 København Ø, telefon 35 26 79 26, info@tibethelp.dk
Åbent: Onsdag fra 17.00-19.00 og torsdag fra 10.00-12.00.

WWW.TIBETHELP.DK

Indeholder information om Selskabet og Tibet-Hjælps virke, Selskabets arrangementer, artikler om Tibet og tibetansk kultur og en selvstændig internetside: „Kvinder og tibetansk buddhisme i eksil“.

KONTINGENT

200 kr. for enkelt medlemsskab. 300 kr. for to medlemsskaber fra samme husstand. 100 kr. for sponsorer. 500 kr. for et firmakontingent. Kontingentet betaler bl.a. for tryk og forsendelse af „Tibet“. Giro nr. 3 42 87 88 – reg. nr. 1551.

SPONSORBIDRAG OG GAVER TIL TIBET-HJÆLP

Kan indsættes på giro: 9 67 08 90 – reg. nr. 1551.

GAVER TIL SELSKABET

Kan indsættes på giro: 3 42 87 88 – reg. nr. 1551.

SKATTEFRADRAG

Ifølge ligningsloven paragraf 8 A kan du fratrække dine sponsorbidrag og andre gaver til Tibet-Hjælp eller til Selskabet, der overstiger 500 kr. pr. år, på din skatteblanket. Dog kan du maksimalt fratrække 6.400 kr. pr. år. Hvis du ønsker at give et fast beløb årligt i 10 år, kan hele beløbet fratrækkes. Du kan da fratrække et beløb, som svarer til 15 % af din årsindtægt, dog maksimalt 15.000 kr. **Testamente:** Der er ingen afgifter på de beløb, som testamenteres til Selskabet og Tibet-Hjælp. Du kan få hjælp af en advokat til at indføre et beløb i dit testamente.

TEKSTBIDRAG TIL BLADET

Modtages gerne. Kontakt redaktionen på a-sb@pc.dk, hvis du vil bidrage med en tekst.

ANNONCERING I „TIBET“

Kontakt redaktionen for mere information om priser og opsætning, eller klik ind på www.tibethelp.dk/annoncepriser.htm. Bestyrelsen lægger vægt på, at annoncens indhold har relation til bladets indhold og ikke er i konflikt med Selskabets virke.

REDAKTION

Ansv. redaktør Anne-Sophie Bernstorff, redaktører Jeannie Andersen & Pernille Fogh Christensen.
Layout: Ellen Margrethe Hjelholt.
Forsidebillede: Copyright: Belinda Wright/WPSI/Environmental Investigation Agency.

BESTYRELSE

Formand Pernille Fogh Christensen, næstformand Laura Airaksinen, kasserer Jonna Rives, Jeanie Andersen, Kirsten Losang, Wangdi Gyaljen og Ib Hørlyck.

Mode eller mafia?

Tigren anses i Tibet for at være et spirituelt ikon, der står for det vilde og utæmmede i menneskets sind. © WWF-Canon / Martin Harvey.

Smukke tigerskind er i spil i kampen om den tibetanske kultur. WWF og Dalai Lama i aktion mod storforbrydere – og det kinesiske regime.

Af Lene Topp, programmedarbejder, WWF

Hun ser på en gang smuk og frygtindgydende ud. Hun er en bengalsk tiger, og vi betragter hende fra elefantryk i Corbett Nationalpark i den indiske delstat Uttar Pradesh. Det var her i denne park, at det omfattende Project Tiger blev lanceret tilbage i 1973, et projekt, der blev spydspidsen for WWF's Operation Tiger.

Indiens tigerbestand var i 1970'erne nede på under 2000 individer, og den daværende premierminister Indira Gandhi gik aktivt ind i arbejdet for at vende udviklingen. Det lykkedes. Efter 10 år var bestanden fordoblet, og antallet er tigerreservater steg støt.

Men nu er den gal igen. De sidste par år har været en katastrofe for den bengalske tiger, hvor et tigerreservat som Sariska har måttet meddele, at ingen har set skyggen af parkens 17 tigre siden januar 2005. Ulykken har også ramt den berømte Ranthambore nationalpark, der er kendt fra adskillige tv-programmer, hvor man ser tigre dansende i solen på områdets tempelruiner. Af Ranthambores 47 tigre er omkring halvdelen forsvundet. Tendensen er den samme over hele Indien.

Den nuværende premierminister er som sin forgænger på banen for at redde Indiens prægtige nationaldyr.

Nedslagtningen af tigrene går nemlig ikke kun ud over dyrene, men også over områdernes økonomi, idet mange turarrangører ikke længere kan satse på tigerreservaterne. Chancen for at se en tiger er blevet alt for lille.

Hele tigerskind som beklædning

Adskillige krybskytter er blevet arresteret, og myndighederne går nu efter de bagmænd, der spinder guld på handlen med tigerskind og tigerdele. En anholdt storsmugler afslørede, at mens han i 1990'erne fik 5000 rupis for et skind, er prisen nu 60.000 rupis (ca. 8000 kr.).

Han kunne også fortælle, at skindene blev fragtet nordpå.

I 2004 udsendte EIA (Environmental Investigation Agency) rapporten „The Tiger Skin Trail“, der beskriver et nyt marked for skind fra leoparder, oddere og tigre til tibetanske områder, specielt i Sichuan, Qinghai og Gansu. I 2005 tog EIA og WPSI (Wildlife Protection Society of India) på tur til de nævnte områder. Teamet kunne dokumentere friske skind overalt og masser af traditionelle klædedragter, den såkaldte chuba, dekoreret med skinddele, og nogle tibetanere bar endda hele tiger-skind. Historisk har klædedragter dekoreret med tigerskind udelukkende været forbeholdt krigshelte, men aldrig tidligere har tibetanere båret hele skind. Og alle steder fik teamet meddelelser

om, at skindene kom fra Indien. De fleste tibetanere viste sig at være uvidende om konsekvenserne af det, de var med til. Ifølge rapporten syntes tibetanerne faktisk mest af alt at være blevet ofre for en modedille.

Hvad går der af tibetanerne?

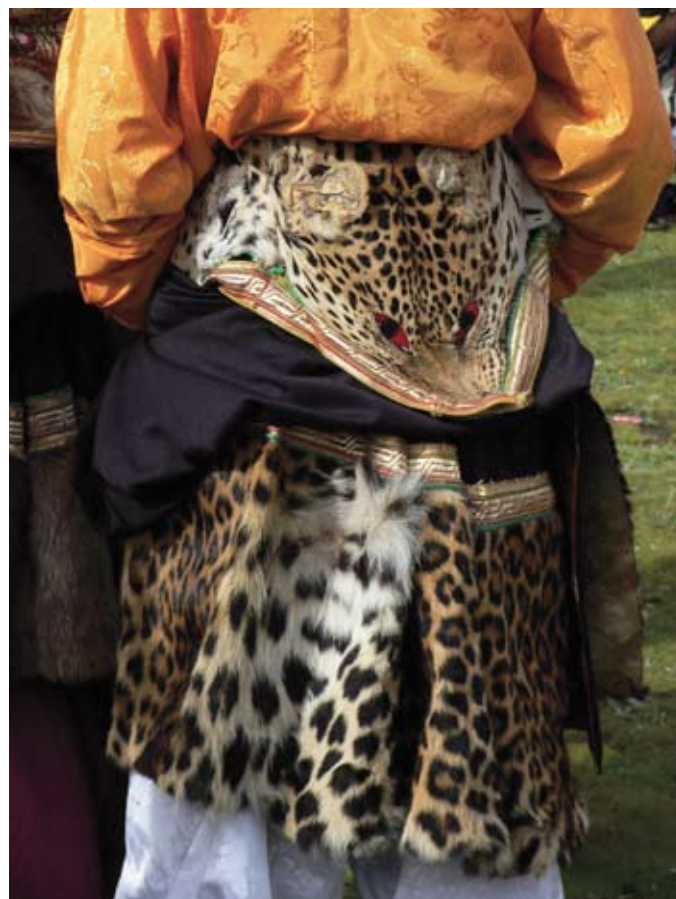
På tibetansk betyder ordet „Taak“ tiger og bruges om en person, der er dristig og frygtløs. Tigeren er desuden et af de fem magiske og lykkebringende dyr, der i selskab med ørnen, dragen, vindhesten og sneløven ses på tibetanernes bedeflag. Tigeren anses desuden for at være et spirituelt ikon, der står for det vilde og utæmmede i menneskets sind. Derfor ser man ofte billeder med hellige mænd eller meditationsmestre, der med fuld kontrol rider på ryggen af en tiger.

Det er i bund og grund tibetanernes respekt for liv, der har givet mange mennesker en stærk sympati for det tibetanske folk. Så hvad er det, der foregår?

Det var også denne undren, der fik WWF's tidligere præsident, Hertugen af Edinburgh, til at skrive til tibetanernes åndelige leder, Dalai Lama. Og reaktionen kom da også prompte, da denne snart efter udsendte en appel til det tibetanske folk om at indstille aktiviteter, der kunne medvirke til udryddelse af tigre og andre dyr. I januar i år henvendte Dalai Lama sig direkte til tibetanere ved et stort møde i Sydindien: „Når I kommer tilbage til jeres land, så husk, hvad jeg har sagt. I må aldrig bruge, sælge eller købe vilde dyr eller dyreprodukter!“. Og han tilføjede, at

*Tigerskind bliver solgt i mange butikker i Tibet.
Copyright: Belinda Wright/WPSI/Environmental Investigation Agency.*

*Efter Dalai Lama appel til alle tibetanere om ikke at bruge skind fra truede dyr, er salget faldet markant.
Copyright: Belinda Wright/WPSI/Environmental Investigation Agency.*

Det kommunistiske parti udlover præmier til de tibetanere, som kan fremvise de mest imponerende og groteske versioner af den oprindelige tibetanske dragt. Copyright: Belinda Wright/WPSI/Environmental Investigation Agency.

han skammede sig over at se billeder af tibetanere, der dekorerer sig med skind og pels.

I februar kom så reaktionen: En tibetaner i Lhasa brændte sin tigerskindsbelagte klædedragt. Afbrændinger af skind har derefter bredt sig som en steppebrand over hele Tibet og blandt tibetanere i eksil. Tibetanerne vil heller ikke længere bære skind til festivaler, og priserne er faldet voldsomt. En ny trend syntes at være skabt – og en anden at være på retur.

Kampen om sjælene

Men handler det hele blot om en dum modedille? Ifølge en rapport fra TibetInfoNet er problemet omkring de mange skind i Tibet mere komplekst

end som så. TibetInfoNet mener, at EIA's team har besøgt festivaler, der via støtte fra den kinesiske stat forsøger at fremme tibetansk kultur som noget farverigt og specielt. Dette sker ved at opfordre til en slags kitsch-version af traditionelle dragter, og „partiet“ udlover præmier til dem, der kan fremvise de mest imponerende og groteske.

Men faktum er, at 85 % af alle tibetanere lever i yderste armod og aldrig ville have råd til at erhverve en chuba med tigerskind.

Samme rapport meddeler, at hovedaktørerne inden for skindhandlen er tibetanere, der er under kinesisk „beskyttelse“, da de på et tidspunkt har ydet politisk bistand til regimet. De står typisk i opposition til de tibe-

tanske eksilsamfund i Nepal og Indien og til deres åndelige leder Dalai Lama. Rapporten beskriver mafialignende syndikater, hvortil næsten alle skindhandlere har kontakter. TibetInfoNet advarer kraftigt mod at overse dette problem og slå det hen som en „modedille“ – i givet fald har man ikke en chance for at redde Indiens tigre.

Så selv om en WWF-præsident og Dalai Lama nu har gjort hvad de kan, så synes der stadig at være et stykke vej, før den bengalske tiger igen kan færdes i sikkerhed i Indiens tigerreservater.

Læs mere:

tibetinfo.net – wpsi-india.org
eia-international.org – wwfindia.org

Hvordan foregår tibetanske børnefødsler?

Af Edie Farwell og Anne Hubbell Maiden
Oversat fra engelsk af Ingeborg Roed Hansen

For tibetanere er det at få et barn en bevidst handling, der består af syv forskellige stadier og begynder før undfangelsen.

I landflygtighed fra deres hjemland, Tibet, har det tibetanske folk – under ledelse Dalai Lama – delt gavmildt ud af deres unikke kultur til glæde og gavn for resten af verden. Denne artikel, der undersøger fremgangsmåden ved tibetanske børnefødsler, tager udgangspunkt i Anne Hubbell Maiden og Edie Farwells bog „The Tibetan Art of Parenting. From Before Conception Through Early Childhood“. Anne er psykoterapeut og socialpsykolog og grundlægger af både Friends of Children and Parents og Conscious Birthing Circle i San Francisco. Edie er social- og kulturantropolog og grundlægger af The Development Collaborative.

Nye tider har indhentet de små tibetanske børn. I Norbulingka Institute ved Dharamsala bliver de passet i en vuggestue, mens deres forældre arbejder på hotellet, cafeen eller på de forskellige værksteder. Foto: Anne-Sophie Bernstorff.

„At undfange et barn er ikke det samme som at skabe et barn“, fortalte en tibetansk forsker og ven mig, da jeg forskede i tibetansk fødselspraksis. „Det drejer sig snarere om, at man inviterer et væsen ind i sin livmoder“. I den tibetanske buddhisme er det at undfange et barn ikke en tilfældig hændelse. Det er meget mere bevidst, og det er ofte personen, der skal fødes som baby, der enten bevidst eller ubevidst bestemmer, hvilken livmoder han eller hun vil gå ind i. Tibetanske mødre taler om at have drømme, når de først er gravide, om at invitere en eller anden

ind i et dejligt møbleret værelse. Dette symboliserer for dem, at de inviterer en eller anden ind i deres livmoder – en ny baby. Efter en sådan drøm sker det ofte, at kvinden opdager, at hun er gravid.

Tiden omkring undfangelse, graviditet og fødsel i den tibetanske kultur er meget speciel og kraftfuld. Det, at en ånd eller et „midlertidig væsen“ – det navn, tibetanere giver en, der er død, men som endnu ikke er genfødt – beslutter sig for at lade sig genføde som menneske, er et resultat af dette væsens karma. Karma er den kausale virkning af en persons tidligere handlinger. På

den måde bliver forældre, der undfanger et barn, og det midlertidige væsen, som bliver denne baby, ført sammen af omstændigheder i deres tidligere liv. Reinkarnation er en integreret del af tibetansk buddhisme og praktisk talt af hele den tibetanske kultur. Man lever et vist antal liv, indtil man har lært, hvad der er nødvendigt for at opnå erkendelse og blive befriet for cirklen af fødsel, død og genfødsel. Indtil da bliver man imidlertid født, lever og dør i overensstemmelse med sin karma, bliver født på ny til et nyt liv. Børnefødsler er således en del af

det at være uden tid og sted, som en tibetansk lama beskrev det. Genfødsel er en bevidst handling og har et formål. Dette formål er som regel at fremme forståelsen for den menneskelige situation, at hjælpe andre eller at styrke relationerne, fx til de forældre, man fødes af. Et menneske er i stand til at lære, hvad han eller hun skal lære, uanset hvor langt et liv det har – hvad enten det dør som spæd, tidligt i barndommen eller endog som foster på grund af en spontan abort. Efter at have oplevet disse udfald fødes de igen til et nyt liv

for at lære yderligere. For tibetanske buddhister er de uafbrudte cyklusser af død og genfødsel lige så meget en del af livet som selve livet.

For at hjælpe generation efter generation af tibetanere med at komme gennem denne cyklus har tibetanerne udviklet et sofistikeret sæt af anskuelse og fremgangsmåder, som gør megen brug af ritualer som en måde at forbinde sit nuværende liv med sine tidligere liv på. Ritualer hjælper også et menneske til at komme igennem fødselsprocessen og ind i det nye liv.

Mestre i ritualer

Tibetanere er mestre i ritualer. Røgelse, sang, besøg i templer og ved bedemure, rytmiske slag på trommer og bækkener, anmodning om velsignelse af hellige munke eller lamaer, fremsigelse af mantraer, roterende bedemøller – alt sammen til fordel for både individet og de overordnede guddommeligheder. Denne store vægt, der lægges på ritualer, betyder for næsten alle tibetanere – hvad enten de bor i Tibet eller i landflygtighed et eller andet sted i Indien, Nepal, Schweiz eller Nordamerika – at de bevarer en dyb, tilfredsstillende tilknytning til både buddhismen og den tibetanske kultur.

Ritualer tjener til at give tibetanerne en følelse af kontinuitet i deres kultur og til at hjælpe dem med at kommunikere med guderne og guddommelighederne, som har magt over og indflydelse på det enkelte menneskes liv. Vigtigheden af ritualer til opretholdelse af en kulturs kontinuitet er især tydelig under børnefødsler, når kulturen bogstavelig talt gives fra en generation til en anden. Tibetanerne giver ikke kun deres arv til børnene kulturelt og genetisk, deres reinkarnationssystem videregives dem også åndeligt. For tibetanske buddhister betyder den åndelige kontinuitet af deres liv og deres kultur utrolig meget.

Der findes ritualer på alle stadier af fødselsprocessen: Før undfangelsen, under denne og svangerskabet, under selve fødslen, under bindingen efter fødslen, og mens børnene er spæde og i den første barndom. Tibetanske ritualer er især berigende for kvinderne. Graviditeten er en tid, hvor en tibetansk kvinde af andre betragtes som magtfuld og naturligt besjælet af forbindelsen til de højere åndelige

Denne dreng fra Tibet bliver passet hjemme hos sin mor. Foto: Kathrine Krøyer Hørsted.

I Bhutan passer denne lille pige sin lillebror, medens moren er på markedet for at sælge grøntsager fra sit lille stykke jord. Foto: Anne-Sophie Bernstorff.

magter. Hendes ægtemand og familie-medlemmer anerkender, at denne tid er speciel, og de sørger for at tage sig godt af hende både psykisk og fysisk. Drømme under graviditeten har en særlig betydning. Ritualer i forbindelse med børnefødsler hjælper kvinder til at føde deres børn hurtigt og uden besvær.

Fødsleens syv stadier

Før undfangelsen

Før undfangelsen går en kvinde, der ved, at hun ønsker at få et barn, ofte til et helligt sted for at bede, for at gå rundt om et tempel og for at knæle ved Buddha-statuerne og andre tibetanske buddhistiske guddommeligheder. En tibetansk flygtning, som var en af vore informanter, bor nu i Oakland i Californien. Hun havde svært ved at undfange et barn og tog derfor på en pilgrimsrejse til Indien:

„Jeg tog på pilgrimsfærd til Bodhgaya“, fortalte hun os. „Bodhgaya er nemlig stedet, hvor Buddha blev oplyst. Det er et meget helligt sted, hvor mange tibetanere kommer for at bringe ofre og bede. Mine to søstre og min veninde, Samten, var der sammen med mig. Samten spurgte mig, om jeg gerne ville have en pige“.

„Hun fortalte mig, hvad jeg skulle gøre for at rense mig selv og forberede mig på at undfange en pige. Der er en lille hule på den anden side af en stor flod, Bodhgaya“, fortalte hun mig. „Samten viste mig et træ der og bad mig sætte et hår på det og derefter bede om det, jeg ønskede. Du skal rense dig selv for at opnå, hvad du end ønsker skal ske. Hver morgen kl. 5 stod vi op og gik en tur, hvorefter jeg knælede i en time“.

Undfangelsen

Hun var der i to uger, hvor hun bad, knælede og besøgte templet for at rense sig selv. Hun fortalte mig, at hun bad for at få et barn, idet hun i sine bønner fremførte, at så mange tibetanere var døde under Kinas invasion af Tibet, så en af dem, der ønskede det, kunne blive genfødt via hende. Da hun fortalte mig denne historie, omfavnede hun sin lille datter og sagde: „Hun er den heldige. Jeg undfangede hende, kort efter jeg kom hjem fra Bodhgaya“. Hun følte, at hendes pilgrimsfærd havde rensset hende og forberedt hendes livmoder på at modtage en baby.

Da reinkarnationen er en integreret del af tibetansk buddhisme, er der ofte et bånd eller en form for forståelse mellem forælder og barn, selv før det bliver født. En kvinde kan have drømme i tiden omkring undfangelsen og under graviditeten, der fortæller hende, hvem hendes barn er, og hvilke egenskaber barnet har, når det bliver født.

Svangerskabet

Under svangerskabet bedes der for barnets og moderens helbred og for en hurtig og nem fødsel. Lamaer aflægges besøg for anmodning om velsignelse, offergaver lægges ved templerne, og kvinderne bruger mere tid på åndelige aktiviteter end normalt. Særligt komplekse eller symbolske drømme forelægges lamaen til tydning.

I tibetanske medicinske tekster følges fostret uge for uge. Teksterne beskriver ikke kun fostrets fysiske vækst, men også når det ikke mere kan huske tidligere liv, når bevidstheden om dette nye liv opnås, og når det er i stand til at bevæge kroppen.

Fødslen

Når selve fødslen nærmer sig, udspiller der sig en række ritualer, som hjælper moderen til at føle sig veltilpas under fødslen. Faderen, lægen, onklen eller „enhver, der har overholdt sine moralske forpligtelser“, laver ni små mønstre i en skive smør og fremsiger et mantra 200 gange over det. Smørrets styrke fuldendes ved at puste over det. Derefter giver faderen det velsignede smør til sin hustru under de sidste fødselsveer for at hjælpe hende til en hurtig fødsel.

Faderen er til stede ved fødslen og hjælper til, hvor der er brug for det, skønt det er jordemoderen eller en erfaren moder, der er de hovedansvarlige hjælpere. Med jævne mellemrum under processen kan faderen recitere „Samlingen af mantraer“ fra de hellige skrifter for en vellykket og nem fødsel.

Hvis der opstår store komplikationer under fødslen, bliver en lama måske bedt om at fremsige nogle specielle bønner i munkeklostret. Faderen eller en anden, som familien finder egnet, henvender sig til en „rinpoche“ (familielamaen) og overbringer ham en penge-

gave og et hvidt ceremonielt tørklæde, en såkaldt kata, således at et passende ritual kan udføres efter lamaens skøn. Den åndelige energi fra ceremonien rettes mod moderen og babyen, for at fødslen kan blive nem.

Faderen kan også give lamaen noget smør at velsigne. Hvis det er en hård fødsel, kan moderen spise det velsignede smør for at lindre smerterne. Det trykke ved velkendt mad, der er blevet velsignet, får moderen til at slappe af og til at føle, at de højere magter tager vare på hende. Hvis fødslen er svær, kan moderen spise et stykke tørt fisk fra den hellige sø Manasarovar i Tibet. En lille smule af fisken opbevares i de fleste husholdninger og gives til moderen, efterhånden som smerten øges. Fisken fra den hellige sø bringer velsignelse og spirituel ynde til den kvinde, der får den, og får hende til at slappe af, så barnet kan fødes tidligere. Dette sker også ofte, når hun spiser velsignet smør. Både at spise fisk og smør er

standardritualer i den tibetanske kultur, og det får derfor kvinder til at slappe af og føle sig trygge under fødslen.

Når veerne ligger tæt på hinanden og bliver intense, kan jordmoderen give moderen en traditionel urteblanding, som uvægerligt bevirker, at barnet fødes kort efter.

Efter fødslen

Straks efter fødslen begynder barnet at trække vejret. Så snart munden er åbnet, males symbolet Dhih med safranpulver på den nyfødtes tunge. Dhih er synonymet for Manjusri – visdomguden. Tibetannerne gør dette, for at barnet skal vokse op og blive klogt og velfor-muleret – kvaliteter, de sætter højt. I nogle egne af Tibet anvendes Dhih for at give barnet en god intelligens, et langt og godt liv. I andre egne af Tibet lægges velsignet smør, som andre har bedt over, på tungen. Det symboliserer et godt helbred, et langt liv og altid nok at spise.

Smør lægges derefter på næsetippen. Babyen renses med et klæde og varmt vand og bliver omhyggeligt svøbt i uld og bomuld for kunne holde varmen. I denne proces er barnet hos moderen størsteparten af tiden.

Kort tid efter fødslen får moderen en eller to kopper varmt smør at drikke, så hun kan komme til hæfterne og få varmen. Derefter spiser hun suppe og drikker tibetansk te.

Moderkagen gemmes, indtil en astrolog fortæller, hvornår det vil være mest gunstigt for faderen eller en anden slægtning at begrave den. Moderkagen kan begraves hvor som helst, hvor intet dyr kan grave den op. Moderkagen svøbes i et rent klæde og begraves dybt i jorden, ofte med hjælp fra børnene i familien. Stedet, hvor den begraves, bliver ikke markeret af familien, men processen med at begrave den symboliserer respekt for moderkagen, som har givet næring til barnet i livmoderen.

Navlestregen gemmes et sikkert sted i huset i et års tid. Moderen anvender navlestregen til at kurere svamp i babyens mund ved at dyppe den i mælk, te eller vand og gnide den over betændelsen.

Kontakten med familien

En familie med en nyfødt tilbringer som regel nogle rolige dage alene, inden der kommer besøgende. Disse dage er meget specielle for familien, så de kan knytte sig til det nye barn og udføre rensende ritualer og bede for babyens helbred.

På tredjedagen (for drenge) og fjerdedagen (for piger) holdes der en stor velkomstceremoni for den nyfødte. Slægtninge, venner og naboer kommer til familiens hjem med gaver og lykønskninger til det nye barn. Den udbredte opfattelse er, at hvis man kom-

Børn, som er født i de tibetanske kulturområder, her fotos fra Bhutan, lærer de buddhistiske ritualer fra en tidlig alder. De deltager i de daglige bønner ved husalteret i deres hjem og kommer med til pujaerne i det lokale tempel.

*Tegning:
Ingeborg Roed Hansen.
De første dage med en
nyfødt tilbringer familien som
regel alene, så de kan knytte
sig til det nye barn og udføre
rensende ritualer og bede for
barnets helbred.*

mer tidligere, betyder det uheld for barnet eller dets forældre, og det kan medføre, at barnet mister sit spinkle greb om livet.

I de første rolige dage ligger barnet ved moderens side, da begge hviler sig. Faderen har travlt med de ekstra opgaver, der er: At se efter de andre børn, at vaske bleer, at lave en speciel kødsuppe, kyllingesuppe, tsampa, (ristet bygmel) og smøre mad til moderen og koge vand til hende, da hun ikke må røre koldt vand den første måned efter fødslen. Hvis hun gør det, mener man, at det kan skade hende senere.

For at sikre, at et barn får de bedste chancer for at udvikle sine evner fuldt ud, udføres detaljerede ritualer for at beskytte barnet og for at lette opvæksten. Der ofres til guddommene og beskytterne, smørlamper tændes, og der messes bønner i huset til ære for den nyfødte og for at markere babyens integration i denne verden. Disse ritualer skal danne rammen om babyens

plads i tilværelsen i det relationsmønster, hun får i forhold til både sin familie og til guderne.

Min ven Dorje fortalte mig, hvorledes han et par dage efter sin datters fødsel gik til en højtstående lama for at få et navn til hende. Han besøgte den lama, hans familie regelmæssigt konsulterer i forbindelse med ceremonier og specielle ønsker. Dorje bøjede sig dybt tre gange foran lamaen og ofrede en smule penge, svøbt i en kata. Lamaen velsignede tørklædet og gav det tilbage til Dorje, idet han forsigtigt lagde det om hans bøjede nakke.

Så spurgte lamaen: „Er babyen en dreng eller en pige?“. „En pige“, svarede Dorje stolt. Lamaen, der sad oprejst, koncentrerede sig fuldt ud om den nye baby. Efter kort tid holdt han sin hule hånd for munden og blæste sin velsignelse på den knyttede beskyttelsessnor, han holdt. Idet han rakte snoren til Dorje, sagde han: ”Dette er til din datter, Dolma Tsering”.

Dorje bukkede ærbødigt for lamaen, mens han tog imod beskyttelsessnoren til at sætte på datterens skjorte, og skyndte sig hjem med den velsignede snor for at overbringe familien det navn, deres datter netop havde fået. Godkendelsen af et navn giver barnet endnu en stærk tilknytning til det liv, der lige er begyndt.

Det, at hun får navnet af en lama, knytter Dolma Tsering endnu mere til gudernes rige og den åndelige dimension af hendes tibetanske arv, og det indikerer samtidig, at hun har et sted at være og en rolle at udfylde i dette liv. Forældrenes anmodning om et navn fra en lama er udtryk for deres accept af de større magter, som både de og babyen er en del af. Selv tibetanere i USA får en slægtning eller nær ven til at gå til Dalai Lamaen i Indien eller til en anden højtstående lama for at få navngivet deres barn.

På dagen for velkomstceremonien stod Dorje og Lhamo tidligt op for at

*The Tibetan Art of Parenting:
From Before Conception
Through Early Childhood*
af Anne Hubbell Maiden og Edie Farwell
224 sider. Pris: £11.99
Forlag: Wisdom Publications, U.S.
Kan købes hos Amazon.co.uk

udføre renselses- og velkomstritualer. Først tændte de smør-lamper og bragte ofre til guddommene og beskytterne. Derefter blev Dolma Tsering rensset for alle urenheder i forbindelse med fødslen med en speciel flaske med vand, de havde fået af lamaen samme dag. Hendes bedstemoder velsignede vandet ved at få det i sine hule hænder fra Dorje og hælde det i Lhamos hånd. Efter at Lhamo havde drukket lidt af vandet, dyppede hun vand på sit eget og Dolma Tserings hoved med hånden. På den måde blev Dolma Tsering ikke kun rensset, hun blev også tæt knyttet til traditionerne.

Da den første besøgende ankom, og familien ikke længere var alene, klargjorde Dorje røgelse og en lille kande mælk. Hans bror bad en kort bøn for Dolma Tsering og tændte røgelse og stænkede mælk rundt i værelset for derved at rense huset, således at Dolma Tserings velkomstceremoni kunne tage sin begyndelse.

Venner og familie bød den nye baby velkommen ved at skænke en kata, det velsignede tørklæde, til Dolma Tsering, der lå og kiggede op fra sin moders skød. Besøgende rører som regel ikke ved en nyfødt med det samme; de venter til barnet er ca. 1 måned gammelt og stærk nok til ikke at blive smittet med sygdomme. I dagens løb kom de med små gaver og gode ønsker for at fejre Dolma Tserings ankomst både i familien og i lokalsamfundet. Termokander fyldt med smør-te var der rigeligt af, og der gik fade rundt med nybagte tibetanske småkager. Efter et stykke tid kom Dorje med en tallerken med ris blandet med rosiner og smør. Hver gæst tog en håndfuld, dels for at kaste noget op i luften, og dels for at barnet skulle få et langt liv. Risen symboliserer både beskyttelse for et lille

barn og frugten af ni måneders graviditet.

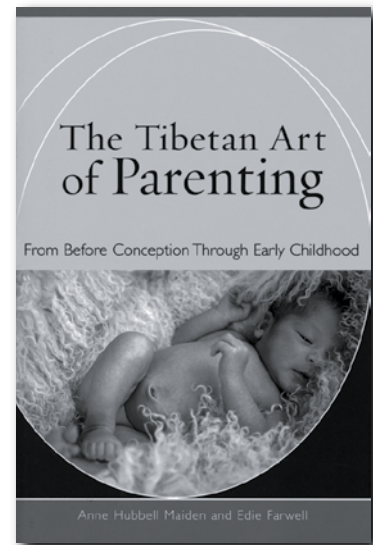
Denne velkomstceremoni markerer starten på babyens forhold til de fleste af de mennesker, hun vil være tættest på gennem årene, således at hun opnår såvel retten til at modtage deres kærlighed og omsorg gennem livet, som at hun cementerer sit ansvar for at drage omsorg for og elske dem alle, efterhånden som hun bliver ældre.

Den spæde barndom

Efter fødslen sys der tøj, og barnet får tæpper og svøb. Skønt unge mødre uden for Tibet i dag deler babytøj og tæpper med hinanden, mente man oprindeligt, at det var uheldigt at iklæde et nyt barn brugt tøj. Før fødslen plejede moderen, bedstemoderen eller en anden slægtning at tilskære stof til nyt babytøj, men kunne ikke sy tøjet færdigt. At gøre dette kunne også have været uheldigt og have skadet barnet. Det nye tøj kunne først færdiggøres, efter at barnet var kommet sikkert til verden og viste tegn på at være sundt og raskt.

Gennem barndommen bliver barnet indlemmet i familiens daglige rytme, som oftest bag på ryggen af moderen, når hun går hen for at bede og bringe ofre, og når hun udfører sine daglige rutiner.

Hvis en baby bliver syg, opføres der specielle helbredelsesritualer. Et ritual, der anvendes til at fjerne sygdom fra en babys krop, er at give noget dej, eller tsampa, til moderen og derefter til babyen og at få babyen til at mase den mellem sine knyttede næver. Dejen rulles så over babyens krop for at fjerne

alt det negative eller giftige. Tsampaen kastes bort med små statuer, som en lama har lavet af dej, som symboliserer de onde ånder. Dejen er samtidig føde for de onde ånder. Når de har fået nok at spise, er de ikke interesseret i at genere babyen yderligere.

Barndommen

Det meste af et lille barns kulturtilpasning foregår naturligt ved, at barnet deltager i familiens daglige liv. Børn bliver bedt om at gå ind i bederummet med respekt, at holde hænderne sammen, når de beder, og at knæle foran statuer og billeder af guderne. Man kan høre børnene synge mantraer til sig selv eller sammen med andre børn fra en tidlig alder. Der leges både inde og ude, og ældre børn tager vare på de yngre børn.

Ved at deltage i forældrenes aktiviteter lærer et barn nemt og naturligt værdierne i sin familie og sin kultur at kende. I disse tider, hvor tibetanerne kæmper for at holde liv i deres kultur på trods af folkedrab, ødelæggelse og spredning, er det meget vigtigt, at kulturelle værdier gives videre fra en generation til en anden. At praktisere de traditionelle ritualer, især i forbindelse med de vigtige børnefødsler, er en effektiv og berigende måde at gøre det på.

Besøg Dansk Selskab for Tibetansk Kultur på Christianias julemarked og køb flotte julegaver!

9. - 15. december

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur har en bod på det berømte Christiania julemarked. Vi glæder os til at se mange af vores medlemmer derude – og tag gerne venner og familie med!

Til lejligheden har vi købt en masse spændende varer hjem fra et firma i Dharamsala, Eternal Creation, bl.a. flotte tasker, hjemmesko, toiletpunge og silketørklæder. Derudover vil vi også sælge røgelse, tibetanske bedeflag, bøger, cd'er, mobiltelefontasker, halskæder og meget mere.

Dato: 9. - 15. december, begge dage inklusive

Tid: Hverdag 14.00 til 20.00

Lørdag og søndag 12.00 til 20.00.

Sted: Loppen, Christiania,

Refshalevej, Christianshavn

*Eternal Creation kan også købes i vores butik
i Ryesgade 90 A.*

Info om Eternal Creation

Eternal Creation blev etableret i 1999 af en australsk designer, Frances Carrington og har til huse i Dharamsala. Firmaet arbejder aktivt for at forbedre levevilkårene og perspektiverne for tibetanerne i eksil. De har et tæt samarbejde med organisationen Gu-Chu-Sum, som er en NGO for tidligere fanger, der har været udsat for tortur af de kinesiske myndigheder. Gu-Chu-Sum tager sig af deres rehabilitering i eksilsamfundet.

Eternal Creation har på nuværende tidspunkt ansat 30 skræddere, hvoraf de fleste er kvinder, foruden en del administrationspersonale – alle er fra Gu-Chu-Sum.

Eternal Creations produkter er alle fremstillet i naturmaterialer som bomuld, uld og silke. Derudover arbejdes der med håndtrykte stoffer.

Produkterne forhandles bl.a. i Australien, New Zealand og England. Og nu kan varerne også fås i Danmark, hvor Selskabet er eneforhandler.

På hjemmesiden www.eternalcreation.com kan du se produkter, læse mere om firmaets profil, om skrædderne og deres baggrundshistorier og om Gu-Chu-Sum.

Aktivitetskalender

November

Indtil 7. januar

Tibet and the 14 Dalai Lamas

Udstilling i Rotterdam

– se annoncen på side 19.

December

9. - 20. december

Christianias julemarked

To foreninger deles om en bod på julemarkedet i den Grå Hal.

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur

– fra den 9. - 15. december (se annoncen på modsatte side)

Støttekomiteen for Tibet

– fra den 16. - 20. december.

Se Phendelings hjemmeside: www.phendeling.dk for flere arrangementer om tibetansk kultur.

Februar

Fredag den 23. februar kl. 17.00 - 20.00

Losar – tibetansk nytårsfest

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur og Tibet-Charity indbyder til Losar.

Sted: Phendeling Nørregade 7B, 2. th.,
1465 København K

Entre: 50 kr. pr. person, som betales ved indgangen

Tilmelding: Senest den 10. januar 2007 januar,
helst pr. e-mail til info@tibethelp.dk.
Tilmeldingen er bindende.

Maks. antal deltagere:
125 (efter først til mølle-princippet)

Arr. i år: Dansk Selskab for Tibetansk Kultur
Se annoncen på side 24.

Lama Chögyal udfører ceremonien.

I mange uger forberedte Tarab Tulkus „teamaster“ Lama Chögyal en ceremoni i forlængelse af de mange andre ritualer, der er blevet udført både i Danmark og Indien, siden Tarab Tulku døde i september 2004.

Ritualet begyndte i Tarab Tulkus tempel og sluttede ved den store hvide stupa i haven nede ved søen. Der var mødt mange mennesker op fra nær og fjern for at mindes Tarab Tulku.

Ritual for Tarab Tulku blev afholdt på Store Søhøj

Tarab Tulkus kone Kirsten Losang lægger en khata på den hvide stupa i haven.

Referat af ekstraordinær generalforsamling

– for Dansk Selskab for Tibetansk Kultur

Torsdag den 12. oktober 2006

Referent: Pernille Fogh Christensen

Formålet med den ekstraordinære generalforsamling var at tage stilling til et forslag om kontingentændring.

Den ekstraordinære generalforsamling blev først konstanteret korrekt indkaldt, hvorefter bestyrelsens forslag blev fremlagt af formand, Pernille Fogh Christensen.

Pernille fortalte, at behovet for at lade kontingentet stige skyldes, at Selskabet havde et mindre underskud i 2005, hvilket nødt til skal gentages i fremtiden. Det konkrete forslag ser således ud:

- Det nuværende lavere **kontingent for studerende og pensionister** på 100 kr. **hæves**, så denne medlemsgruppe kommer til at betale „almindeligt“ **kontingent på 200 kr.**
- Kontingent for **husstandsmedlemskab** (parmedlemskab) hæves fra 250 kr. til 300 kr.
- Indførelse af **firmakontingent** på 500 kr.

Begrundelser for forslaget:

- Rabatordningen for studerende og pensionister blev indført, da Selskabet modtog et stort tilskud til udsendelse af medlemsbladet. I 2004 blev portostøtten til organisationer fjernet og kun erstattet af et mindre tilskud fra Biblioteksstyrelsen. Derfor er den samlede udgift til udsendelse af medlemsbladet steget så markant, at vi ikke længere kan forsvare at bevare rabatordningen. Samtidig har bestyrelsen fundet det nødvendigt at ansatte en koordinator 7 timer om ugen, hvilket også skal finansieres.

- Forskellen i kontingent mellem „almindeligt“ og „husstandsmedlemskab“ bør justeres med en stigning på 50 kr., som dermed vil bidrage til den forhøjelse af indtægten, som Selskabet behøver.
- Firmakontingent ønskes indført for at skabe mulighed for en forøgelse af Selskabets indtægter.
- Kontingentsatsen for sponsorer ønskes fortsat lav, da denne medlemsgruppe betaler mellem 1200 og 2400 kr. om året i forvejen.
- Disse ændringer i kontingentsatser vil give Selskabet en stigning i indtægt på ca. 14.000 kr., hvilket skønnes tilstrækkeligt.
- Desuden vil denne regulering af kontingentsatserne gøre det langt nemmere for de frivillige at administrere, da det drejer sig om „runde tal“ – og samtidig nemmere for medlemmerne at huske!

Bestyrelsens forslag blev enstemmigt vedtaget.

Selskabets kontingentsatser vil pr. 1.1.2007 således være:

Sponsorer under Tibet-Hjælp	100 kr.
Almindeligt medlemskab	200 kr.
Husstandsmedlemskab	300 kr.
Firmamedlemskab	500 kr.

Bestyrelsen håber, at de medlemskategorier, hvis kontingent stiger, vil have forståelse for behovet for stigningen, og at de vil fortsætte som medlemmer. På forhånd tak!

Nekrolog – Ngawang Losang

Ngawang døde den 26. august 2006

Når man tænker på Ngawang, kan man ikke undgå at blive glad. Han var et varmt og åbent menneske, som altid spredte glæde omkring sig. Han var altid den samme over for alle mennesker. De mange sorger i livet mødte han med et åbent og positivt sind. Han følte, at livet var en læreproces, som kunne udvikle ham. Ngawang var en af de sjældne mennesker med et rent hjerte.

Ngawang blev født den 15. januar 1945 på en stor gård ikke langt fra Tashi Rabten, Tarab Tulkus kloster i det sydøstlige Tibet. Som 6-årig blev han sendt hen til sin faster for at lære at læse og skrive, fordi der i hendes landsby fandtes en gammel mand, som besad de nødvendige kvalifikationer. Da han blev ældre fik han undervisning på Tashi Rabten sammen med munkene. Han kunne godt lide livet der, og som 11-årig valgte han at blive munk.

Ngawangs far havde været munk på Tashi Rabten og Tarab Tulkus „babysitter“, før han blev gift. Han spurgte Tarab Tulku, om han ville tage sig af Ngawang. Det blev til et livslangt forhold, som Ngawang selv sammenlignede med et far-søn-forhold, selv om der ikke var så mange år imellem dem. Ngawang boede sammen med Tarab Tulku på Drepung universitets kloster, lige indtil de flygtede fra kineserne i 1959. Alle munkene blev interneret i en gammel britisk fangelejr i Westbengal. Det var under kummerlige forhold, og det eneste opløftende var, at de flygtede munke fra Drepung genetablerede deres universitetskloster der. Den gamle rutine blev genoprettet.

Efter 5 år i denne lejr, gik han på forskellige kurser for at lære hindi og engelsk, og endelig fik han en plads på Sarnath universitet i Varanasi. Her studerede han tibetansk historie og filosofi samt sanskrit og engelsk i 5 år.

Men Ngawang savnede Tarab Tulku og besluttede sig derfor til at rejse til Danmark i 1974. Ngawang faldt hurtigt til i de nye omgivelser og begyndte at undervise i tibetansk. Hans julevikariater i Post Danmark udviklede sig til et langt

*Ngawang sammen med sine sønner Jimmy og Jungne.
Foto: Bhuti Losang, februar 2006.*

ansættelsesforhold, som han først trak sig fra, da han blev syg. Ngawang drev også den første Tibet-butik i det indre København. Han blev gift med den tibetanske læge Bhuti i 1991 og fik to dejlige drenge Jimmy og Jungne, som nu er henholdsvis 14 og 12 år gamle.

Ngawang glemte aldrig sit land og drømte om at tilbringe mere tid i Tibet. Hele sit liv i Danmark gjorde han en ihærdig indsats for at udbrede kendskabet til tibetansk kultur og sprog.

Lige siden Dansk Selskab for Tibetansk Kultur blev oprettet i 1985, deltog han altid aktivt i vores mange aktiviteter. Man kunne altid regne med Ngawang. Han lavede dekorationer til det tibetanske nytår og bueskydningskonkurrence til den årlige picnic. Han holdt foredrag for foreningens medlemmer om sin tid som munk i Tibet og fik sat gang i projekter i Tibet. I et par år var han tillige medlem af vores bestyrelse. Ngawang stillede altid op, når det gjaldt den tibetanske sag, og delagtiggjorde os i sin viden om den tibetanske kultur på sin egen beskedne og elskelige måde.

Vi vil savne dig, Ngawang.

*Skrevet af Anne-Sophie Bernstorff på vegne af Dansk
Selskabs bestyrelse og aktive.*

Nye bøger

bøger bøger bøger

Conflict of Duality

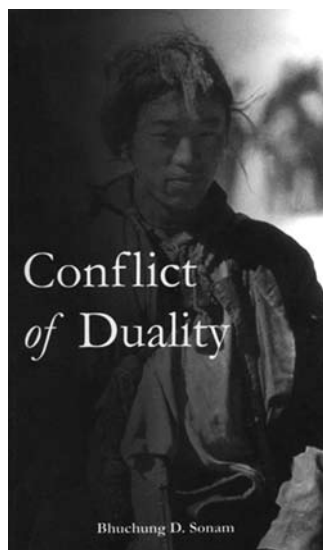
af Buchung D. Sonam

80 sider.

Pris: \$ 5.75 eller Indiske Rupees 150

Forlag: Tibetwriters, Dharamsala

Kan købes hos: www.phayul.com

Denne samling af digte af Buchung D. Sonam er som et skrig fra hjertet. Hans digte kan læses som blade fra en dagbog. De afslører digterens frustrationer, hans lidenskab og hans håb. Hans ord er rå og upolerede energiuudladninger fra en dybt såret sjæl. Digtene reflekterer en dyb følelse af ensomhed, sorg over at være i eksil og en længsel efter fædrelandet, Tibet.

Uddrag:

*Jeg glemte mine tårer et eller andet sted
på livets forvredne sti.*

*I den indiske sommers hede
smelter smørskulpturerne.*

Kan guderne sende kolde bølger?

Oh, hvor vi savner sneen.

Lad os tage hjem.

The Dalai Lamas:

A Visual History

Redigeret af Martin Brauen

I forbindelse med udstillingen Tibet and the 14 Dalai Lamas i Rotterdam, se omtale andetsteds i bladet.

304 sider. Pris: \$ 85

Forlag: Serindia

Kan købes hos:

www.serindia.com/item.cfm/161

„Kvaliteten i dette lærde og betagende visuelle værk vil straks gøre den til bogen om inkarnationslinjens 600 års historie.“ – Buddharma

Den lange og rige tibetanske historie kan ikke forstås uden at studere de 14 Dalai Lama-reinkarnationers liv og levned. Dette er den første bog, som omhandler alle Dalai Lamaerne, med både artikler og illustrationer. 16 ledende forskere fra Europa, Amerika, Tibet og Kina fokuserer på forskellige aspekter af Dalai Lama-institutionen: reinkarnationerne, deres biografier og religiøse træning, deres relationer til de forskellige tibetanske religiøse skoler og de mange Panchen Lamas, regenterne og de politiske forhold til de omgivende lande: Mongoliet, Kina, Nepal, Indien og Bhutan. De politiske intriger i de sidste 600 år giver en ny forståelse for Dalai Lama-institutionen og dens relevans for den moderne verden.

Life and Thangka

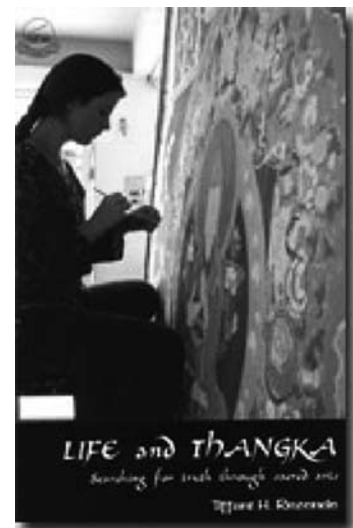
af Tiffani H. Rezende

81 sider. Pris: 105 ind. rupees

Forlag: Library of Tibetan Works and Archives

Kan købes hos:

www.paljorpublications.com

Omtale:

Buddhas ansigt – om og om igen

af Marianne Lindgren

„Meget fint. Ha ha ha“, griner Gen-la, mens han visker halvdelen af tegningen ud. „Om igen!“. Det er Thangka-mesteren på Norbulingka Institutet i Nordindien, der på sit helt rudimentære engelsk vejleder sin nye elev, der til gengæld ikke kan et eneste ord på tibetansk. Tiffani Rezende er nemlig fra Brasilien og den første ikke-tibetanske elev på Thangka-linjen, der her har fået mulighed for at lære Thangka-maleriets ædle kunst.

Om hendes vej til Thangka-maleriet og hendes kamp for at blive accepteret på lige fod med de andre elever kan man læse i hendes lille bog "Life and Thangka – Searching for Thruth Through Sacred Arts", udgivet af Library of Tibetan Works and Archives i 2006.

Det er på en rejse fra Tyskland til Mongoliet, hun først stifter bekendtskab med Thangka-maling. På Gandan Klostret i Ulan Bator bliver hun inviteret ind i klassen, og læreren hvisker til hende: „Dette er en hellig kunst, en vej, der kan føre dig til oplysning“. Hun mærker intuitivt, at dette er vejen, hun har søgt – den åndelige vej gennem kunsten – men læreren mener ikke, hun er parat til den endnu. Han sender den unge pige af sted med beskeden om at lære lidt mere om verden og sig

selv først. Og når tiden er inde, siger han, så skal hun finde det rigtige sted i Dharamsala i Nordindien. Hun drager til Europa for at tjene penge og prøver med det samme at søge ind på Norbulingka – uden held. 3 år senere drager hun af sted, og det lykkes hende at blive optaget mod at arbejde med grafisk design for Institutet halvdelen af tiden.

Det er helt normalt, at eleverne det første år – ud af cirka seks – udelukkende laver skitser. De skal kende geometrien og størrelsesforholdene, og ikke mindst det filosofiske indhold bag de forskellige guddomme og mandalaer. Tiffani får som første opgave at tegne Buddhas ansigt. Det tager hende blot en halv time, og hun er godt tilfreds. Men det er mesteren altså ikke – "om igen". Og det gentager sig i flere uger, indtil hun indser, at det, tegningen skal lære

hende, er tålmodighed og koncentration. Hendes sidekammerat Tashi giver hende dette råd:

„Buddhas ansigt er som en babys ... øjnene må du være opmærksom på; når du tegner dem, skal du forestille dig, at du tegner to orme ... Du kommer kun til at lære noget, når dit sind ikke er alle mulige andre steder, men kun i dette klasseværelse ... Stol på mesteren“.

Senere bliver Tashi flyttet; Gen-la kan ikke lide alt for megen fraterniseringen. I stedet kommer en munk, der ikke kan meget engelsk, men til gengæld benytter sig af muligheden for at komme til at lære noget mere. Også han får en ny plads, så Tiffani sidder for sig selv og slider i det. Efter 2 måneder har hun avanceret til at tegne HELE Buddha

Kunstneren på Thangka-skolen på Norbulingka Institute arbejder med en af figurerne på den store Thangka. Foto: Anne-Sophie Bernstorff.

Bøger

Tiffani er ikke længere den eneste pige på Thangka-skolen. Her arbejder en ung nomme ihærdigt med at lære kunsten at male en thangka.

De unge mandlige kunstnere er ofte nyan-komne flygtninge, som har fået en lære-plads på Norbulingka Institute.

og senere også landskabet omkring. Skyerne er især vanskelige, men efterhånden udvikler hun en særlig evne til at tegne blomster og skyer, så hun nu også udfører dette arbejde for nogle af de andre. Hun begynder at farvelægge i det små med de naturlige farver, man selv fremstiller på skolen. Og efter 1 år er hun i gang med sin egen første rigtige Thangka – af Buddha Sakyamuni. Ved sin dedikation har hun bevist, at hun ikke er en Thangka-turist, der skal tages særlige hensyn til, og efterhånden har hun og mesteren også fundet en

måde at kommunikere og forstå hinanden på.

Undervejs har læseren tillige hørt om andre af Tiffanis udfordringer og glæder med dagliglivet i Nordindien i form af rotter og skorpioner, hendes møde med Dalai Lama og hendes deltagelse på Mind and Life-konferencen i Dharamsala 2004, som hun skulle filme og dokumentere til Institutet. Det er alt sammen fortalt med humor og sødme og oplevet gennem et følsomt og søgende sind, der med stor beslutsomhed åbner sig for den buddhistiske visdom og Thangka-maleriets betydning.

Min rejsekammerat købte bogen i Norbulingkas butik for 105 Rupees, altså små 15 kr. Den kan også købes gennem www.paljorpublications.com

Uddrag:

Thangka som meditationsobjekt

„Guddommene er manifestationer af sindet. Hver manifestation udtrykker et særligt aspekt, som sindet kan stræbe

efter: fredfyldt medfølelse, rasende medfølelse, spirituel aktivitet, den helles visdom, den beskyttende moders vrede og så videre. Man påkalder disse manifestationer, hvis man ønsker at udvikle eller styrke en af disse kvaliteter. Det betyder, at hvis man for eksempel er for egoistisk, så mediterer man på guddommen for generøsitet, idet man tænker på alle hendes kvaliteter og rene, generøse handlinger, eller man mediterer på medfølelsesguddommene for at stimulere det generøse potentiale, der allerede findes i sindet“. s. 25

Thangka-malerens rolle

„Thangka-maleren er blot et instrument for kunsten på linje med penslen, malingen, lærredet og lyset ... Det er en af grundene til, at Thangkaer normalt ikke bærer kunstnerens signatur, men kun det velsignede mantra „Om ah hung“ for ren krop, tale og sind, strategisk placeret på bagsiden. For at tjene sit formål skal Thangkaen være dedikeret til et rent og oplyst væsen“.

Udstillingen Tibet and the 14 Dalai Lamas i Rotterdam

Udstillingen Tibet and the 14 Dalai Lamas blev sat op i Zürich i 2005 i forbindelse med Dalai Lamas 70-års-fødselsdag. Det blev en kæmpe succes. Nu er udstillingen flyttet til Rotterdam (Holland), hvor den vises frem til den 7. januar 2007 på Wereld Museum.

Der er tale om en helt unik udstilling, hvis gennemgående tema er Dalai Lama-institutionen. Den nuværende Dalai Lama, Tenzin Gyatso, er den 14. person i den såkaldte Dalai

Lama-linje. På udstillingen bliver hver enkelt Dalai Lama beskrevet gennem malerier, skulpturer, fotos og historiske dokumenter. Udstillingen vil have særlig fokus på den 14. Dalai Lamas budskab og rolle blandt tibetanerne.

Derudover rummer udstillingen en multimedie-introduktion til den tibetanske buddhisme, reinkarnation, beskrivelse af de mange guder og introduktion til Tibets historie.

På følgende hjemmesider kan du få mere information om udstillingen:

<http://www.wereldmuseum.nl/>

<http://www.diedalailamas.ch> (om udstillingen i Zürich)

Se omtalen af bogen: **The Dalai Lamas: A Visual History**
redigeret af Martin Brauen under Nyt om Bøger på side 16.

Læs også artiklen i *Orientations* September 2005 på:

<http://www.orientations.com.hk/hmsep05.htm>:

The Dalai Lama Institution: Its Origin and Genealogical Succession

by Per K. Sørensen, professor of Tibetology at the University of Leipzig.

Borgmesteren åbnede udstillingen

Formand Pernille Fogh Christensen fortæller om de 50 Dalai Lama-raderinger, som efterhånden har været udstillet på mange biblioteker.

Udstillingen af 50 Dalai Lama-raderinger blev åbnet af Borgmester Jannich Petersen og Selskabets formand Pernille Fogh Christensen i Gilleleje Biblioteks kultursal den 9. september. Der var et stort fremmøde af mennesker i alle aldre. Initiativet til udstillingen blev taget af Jeannie Andersen, bestyrelsesmedlem i selskabet, og hendes mor, Ritta Sonja Andersen, medlem af Venstres bestyrelse i Gilleleje. De havde gjort et stort forarbejde med at annoncere udstillingen og hænge de mange raderinger op. Udstillingen var en væsentlig del af Gilleleje Kulturnat og bød også på et foredrag af Jane Wendel, Tibet-Hjælps spon-sorafdeling, og Reza Farzangi, filmfotograf.

Borgmester Jannich Petersen og Jeannie Andersen lytter til Pernille.

Nye film

film film film film film film film

Af Jeannie Andersen

Milarepa

Det magiske Tibet

Milarepas tidlige liv var alt andet end godt og fromt. Milarepas rige far dør pludseligt, en onkel og tante snyder ham for hans retmæssige arv – ingen i landsbyen protesterer, og hans familie lider afsavn i mange år. Da moderen klager sin nød og forlanger retfærdighed, svarer tanten i filmen: „Hvis man er mange, sender man en hær, hvis man er få, bruger man trolddom“ uden at ane, at hendes ord skal få skæbnesvangre konsekvenser. Moderen sender Milarepa i troldoms lære, og optændt af ønsket om hævn bliver han en mægtig troldmand, der sender død og ødelæggelse over landsbyen og dens beboere. På flugt fra landsbyens rasende overlevende mænd, søger han tilflugt hos en gammel munk. Milarepa erkender, at hævn ikke løser nogen problemer, men blot skaber nye, og spørger den gamle munk, der redder ham fra forfølgerne: „Er der en anden vej?“ Den gamle munk giver de klassiske buddhistiske svar, at fjender er der nok af, men den største fjende er vores eget sind – at sindets natur må tæmmes.

I de gamle buddhistiske tekster beskrives denne vigtige periode i Tibets historie som en tid, hvor troldmænd huserede i bjergene, og yogier fløj gennem luften. Sådan en magisk og mytisk virkelighed er ikke let at acceptere i en moderne verden, men filmholdet oplevede selv, hvordan den sneg sig ind i deres egen filmproduktion. I den anden

Neten Chokling, en 33 årig tibetansk lama, der er overhoved for klostret Pema Ewam Chogar Gyurme Ling klostret i Bir, Himachel Pradesh, Indien, har instrueret den billedskønne film Milarepa. Filmen følger de tidlige begivenheder, der former en af den tibetanske buddhismes store skikkelser i 1100-tallets Tibet – en voldsom historie om lidelse og død, bedrag, hævn og ikke mindst sort magi.

Milarepa's hævn: en magisk, ødelæggende storm sendes mod den svigefulde landsby.

uge af optagelserne virkede to af holdets kameraer pludselig ikke, så en af munkene, produktionslederen!, udførte en række ritualer, der afslørede, at negative kræfter var på spil, der ikke ønskede, at filmen fik succes. Derefter samlede man hurtigt et hold munke og lamaer, der udførte en lang række hellige ritualer for at overvinde de negative kræfter. Faktisk blev alle de vigtigste beslutninger mht. optagelserne truffet gennem

spådomsritualer, Mo, f.eks. hvilke dage der var gunstige at filme på og hvor!

Filmholdet

Filmen er optaget i den afsidesliggende smukke Spiti-dal på den indisk-tibetanske grænse, engang et tibetansk kongerige. Selvom landsbyerne i Spiti ikke har forandret sig meget i de sidste tusind år, var det alligevel noget af en udfordring, at genskabe 1100-tallets Tibet

Neten Chockling instruerer Milarepas hovedpersoner.

i en af de mest isolerede områder i indisk Himalaya. Orgyen Tobgyal Rinpoche, der spiller filmens troldmand, fungerede ligeledes som scenograf og kunstnerisk leder og lånte kostumer og et utal af tibetanske antikviteter og skatte i de lokale klostre og landsbyhuse for at genskabe et så autentisk miljø som muligt. Han forestod også de førømtalte Mo-ritualer under optagelserne. Munkenes mange funktioner er typisk for filmen. Filmholdet bestod af en håndfuld professionelle fra Australien, Indien og USA og 50 munke fra klostret i Bir, hvor flere både agerede som statister og var en del af det tekniske filmhold.

Milarepa er Neten Chokling Rinpoches instruktørdebut, men han har tidligere bl.a. spillet en rolle i vennen Kyentze Norbus *Pokalen* og fungeret som instruktørassistent, ja, endda som stuntman på Norbus anden film *Travelers and Magicians*. To af hovedrolleindehaverne har også spillet med i *Pokalen*, munken Jamyang Lodro, der spiller Milarepa, er kendt som den lille fodboldglade dreng, og Orgyen Tobgyal debuterede i rollen som den munk, der holder styr på munkedrengene. Han fik i øvrigt kælenavnet O.T. under

Lama Neten Chockling mellem himmel og jord i Spiti i Himalaya, hvor man brugte Mo (tibetansk spådomskunst) for at finde dage med godt vejr til optagelserne.

optagelserne, fordi det forunderligt nok aldrig var nødvendigt med mere end en optagelse, One Take, når han var med i en scene!

Filmmusikken bygger på vers fra Milarepas poetiske sange om erkendelse og synges af filmens kvindelige hovedrolleindehaver, Kelsang Chukie Tehthong (Milarepas mor), uddannet på TIPA, og den tibetanske nonne Ani Choying, der bla. har optrådt her i Danmark med sin meget specielle meditative musik.

Milarepa, 2. del

Det er planen, at anden del af filmen skal optages i Tibets højland og følge Milarepas spirituelle rejse og de mange prøvelser, han gennemgår hos Marpa, den store vismand og oversætter af buddhismens tantriske tekster til tibetansk. Netop fordi filmen ikke omfatter Milarepas senere liv, men kun den mørke og fortvivlede del, opfordrer Neten Chokling til, at man læser hele Milarepas biografi for at forstå skønhe-

den i hele hans livshistorie, en historie om menneskets ubegrænsede muligheder for at opnå visdom og udvise medfølelse. Anden del forventes færdig i 2009, og hvis denne del bliver lige så elementært spændende og smuk som 1. del, har vi noget at glæde os til.

Neten Chokling er blevet spurgt, om det ikke er lidt udsædvanligt, at en rinpoche laver film, men han svarer, at Buddha siger, at man skal „bruge tidens midler til at hjælpe“. – „Hvis filmen inspirerer bare en eneste person til at vise mere medfølelse og tolerance, så er jeg glad. Fra et buddhistisk synspunkt er det den bedste gave, vi kan give andre“.

Læs mere om filmen og bestil den her: www.milarepafilm.com

Læs bogen:

Milarepa, Tibets største Yogi
VISDOMSBØGERNE, Sankt Ansgars
Forlag, 2. oplag 1995, 239 sider,
156.00 kr.

Den første tibetansksprogede film i Kina

Wanmacaidans *Silent Holy Stones* (*Tause hellige sten*) er den første film i Kina skrevet, instrueret og spillet af tibetanere. I de sidste årtier er der lavet film i Kina om Tibet som *Serfs* (*Liv-egne*) og *The Horse Thief* (*Hestetyven*) og senest *Kekexili: Mountain Patrol* (*Bjergpatruljen*). „Disse film mangler grundlæggende forståelse for, hvad Tibet og tibetanere er“, siger Wanmacaidan, der ønskede at lave en film om og med tibetanere og vise den udvikling, samfundet og kulturen gennemgår i disse år på det tibetanske plateau – om tradition og modernitet, de „stille forandringer“, som han beskriver det!!

Tenzing Sonam (instruktør af *Dreaming Lhasa*) beskriver disse film som romantiske og nedladende beskrivelser af den tibetanske kultur, der portrætterer tibetanere som „ædle vilde“ med en slags antropologisk nysgerrighed og viser Tibet som en slag mytisk østlig version af Det vilde Vesten, og han har i sin egen spillefilm forsøgt at give et mere realistisk billede af tibetanernes liv. Men der er forskel på, hvor en sådan realisme har sin identitet og loyalitet.

Wanmacaidan fortæller historien om en meget ung lama, der vender hjem fra sit afsidesliggende kloster for at holde nytår i sin landsby. Barnetulkuen i hans kloster har fjernsyn, og det har de også fået i landsbyen. Den unge lama vil meget hellere se tv end deltage i religiøse ceremonier. Det, han allerhelst vil se, er dog den kinesiske tv-serie *Rejsen til Vesten* eller *Abekongen*, om den kinesi-

Wanmacaidan deltog, da hans film i marts i år blev vist ved en filmfestival i Paris i byens største biograf MK2.

ske munk, der i 600-tallet rejser vestpå til Indien for at hente de hellige budhistiske tekster med hjem.

Han overtaler sin far til at låne ham fjernsyn og dvd'er et par dage, så han kan vise sin gamle munk og lærermester filmene, og fjernsynet kommer så ud på en spektakulær og besværlig tur på hesteryg gennem bjergene. Også landsbyens unge, der delt kun modvilligt deltager i de traditionelle ceremonier og forestillinger i forbindelse med fejringen af nytåret, kan ikke vente på, at „de gamle“ går hjem, så de kan komme til at danse til moderne (kinesisk/tibetansk) musik. Nogle drikker, er fulde og dumme. Helt almindelige unge mennesker, ville nogen måske sige!

En samtale mellem den unge munk og hans bror giver et eksempel på, hvorfor kinesiske myndigheder ikke har problemer med denne film, og den vandt da også en Golden Rooster Award (en kinesisk Oscar). De to unge kigger broderens skolebøger igennem. De er på kinesisk.

- „Hvorfor lærer du kinesisk?“, spørger munken broderen.
- „Så jeg kan flytte til en stor by“.

Han spørger så, hvad han skal sende sin bror fra den store by.

– „Et fjernsyn“, lyder svaret.

Kinesisk kultur og materiel fremgang og modernitet hænger uløseligt sammen i denne film, men det er måske heller ikke så helt uproblematisk at kalde de forandringer, der foregår i Tibet, for „stille“, og fraværet af kinesiske autoriteter er påfaldende. Men filmen fortælles med en egen humor og er i sig selv interessant, fordi den er udtryk for en ændring i Kinas holdning til den tibetanske minoritet.

Filmen får en efterfølger, hvor den unge og gamle lama begiver sig på en pilgrimsrejse til Lhasa – inspireret af *Rejsen til Vesten*? Og forandringerne i Lhasa er bestemt ikke „stille“!

Den lille lama klædt ud som sin „tv-helt“, Abekongen.

Dokumentarfilm om Khi Ani – „hundenes nonne“

Kelsang Tsering Khangsar et nyt skud på stammen af tibetanske dokumentarister. *The Joy of Living (Livets glæde)* er hans debut og fortæller historien om en ældre tibetansk nonne Khi Ani (hundenes nonne), der har taget sig af hundredevis af omstrejfende hunde i McLeod Ganj i mere end 30 år. Ani Sonam Tsering var iblandt den første gruppe, der slog sig ned i den nordindiske by efter flugten fra Tibet i 1959, og hendes historie er en af de mange, som Kelsang Tsering oplevede under sin opvækst i McLeod Ganj. Han mener, vi hører nok om de politiske og religiøse forhold i eksil, men ikke nok om de sociale forhold, tibetanerne lever under.

Enhver, der har været i Dharamsala, kender problemet med hundene. De opfattes udelukkende som et problem, har sygdomme, rabies, larmer forfærdeligt og formerer sig vildt. Der har dog i de senere år været sterilisationsprogrammer og vaccinationsprogrammer drevet af NGO'er. Myndighederne har indimellem haft giftpatruljer ude for at slå hundene ihjel. Så er Ani flyttet op i bjergene med sine elskede hunde, som hun deler den mad, hun tigger, med, deler sit lille usle skur med. Hun ser hundene som levende væsner, der fortjener at blive elsket og behandlet ordentligt, og hun begraver „sine“ hunde med ønsket om, at de må blive genfødt hurtigt i en inkarnation. „Aktiv medfølelse“, siger Kelsang Tsering om hendes hårde arbejde og afsavn, men selv siger Khi Ani, at kærligheden mellem hende og hundene fylder hendes liv med glæde – *joy of living*.

Kelsang Tsering er uddannet på TCV, Dharamsala, og er kandidat fra Punjab Universitet. Hans 52 minutter lange dokumentarfilm er lavet helt uden økonomisk støtte, optaget med handycam og redigeret på pc. Hans filminteresse stammer fra job på film som *We are no monks* og *Dreaming Lhasa*. Tsering skrev til mig: „Filmen er ikke lavet med hovedet eller med stor kunst, det er en film fra hjertet, fordi jeg ønskede at fortælle denne tibetanske nonnes historie, om hendes utrolige kærlighed og medfølelse“.

Khi Anis kærlige omsorg for et par af de små „strejfer“.

Khi Ani og hundene leder efter mad i affaldet, der flyder nedad bjergsiderne i Dharamsala.

Tibetansk Filmfestival 2007

I september 2007 afholder Dansk Selskab for Tibetansk Kultur tibetansk filmfestival, hvor vi vil vise flere af de film, vi har omtalt i „Tibet“, og møde nogle af instruktørerne. Neten Chokling har allerede lovet at komme.

LOSAR

Festlig fejring af tibetansk nytår Fredag den 23. februar 2007

Det tibetanske nytår, losar, er én af de største fester blandt tibetanerne, men også i Danmark bliver det fejret – kom og vær med til en festlig begivenhed fredag den 23. februar 2007!

Vi byder velkommen på ægte tibetansk manér og byder på kaffe/te og kage.

Derefter vil der være et spændende program med bl.a. traditionel tibetansk nytårsceremoni og underholdning (nærmere oplysning kan findes på www.tibethelp.dk, når tiden nærmer sig).

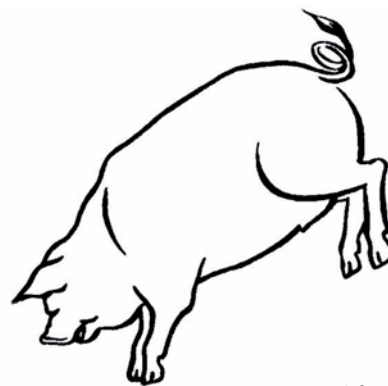
Vi afslutter dagen med at servere tibetansk nytårssuppe med en lille dejkugle til hver enkelt, som indeholder en spådom om det kommende år.

Losar er forbeholdt medlemmer af Selskabet og Tibet Charity, og tilmelding er nødvendig, se nedenfor. Medbring gerne ofringer til nytårsalteret, såsom frugt og kage.

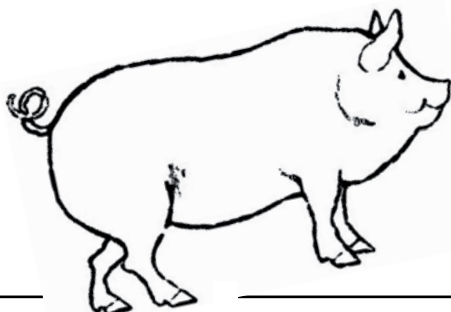
Dato: Fredag den 23. februar 2007
Tid: 17.00 til 20.00
Sted: Phendeling, Nørregade 7B, 2. th., 1465 København K
Entre: 50 kr. pr. person, som betales ved indgangen.
Tilmelding: Senest den 10. januar 2007, helst pr. e-mail til info@tibethelp.dk. Tilmeldingen er bindende.
Maks. antal deltagere: 125 (efter først til mølle-princippet)
Arr.: Dansk Selskab for Tibetansk Kultur

*Hvis du ikke har mulighed for at sende os en e-mail,
kan der enten ringes til: tlf. 35 26 79 26 – eller skrives til:*

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur
Ryesgade 90A
2100 København Ø

2007 svarer til år 2134
– som er ildgrisens år –
i den tibetanske kalender

Vi glæder os til at se mange gæster til
en hyggelig eftermiddag!

Med venlig hilsen
Dansk Selskab for Tibetansk Kultur og Tibet Charity

Nyt fra Tibet-Hjælp

Tenzin Dechen gik to år på Mahindra United World College i Indien

Tibet-Hjælp har betalt Tenzin lomme penge og projektugepenge igennem de to år, fra 2004 - 2006, hvor hun gik på det internationale Mahindra United World College nær ved Pune i Indien.

United World College er en organisation af internationale skoler. For 40 år siden startede den første skole i Wales, og i dag er der 12 skoler spredt rundt i verden, fra Canada til Hongkong, og fra Swaziland til Norge.

Organisationens klare formål er – ud over at give en akademisk uddannelse – at fremme tolerance, fred og international forståelse. Det søger man at opnå ved at lade unge mennesker mellem 16 og 19 år leve og læse sammen uanset deres etniske, kulturelle, religiøse og sociale baggrund.

Mahindra-skolen giver hvert år et scholarship til en tibetansk elev.

Tenzin er nu færdig og har fået en international studentereksamen – International Bacchelaureat – med meget fine karakterer.

Hun skriver om sit ophold:

...Mine oplevelser på Mahindra og samværet med elever fra så forskellige nationer og kulturelle baggrunde har beriget mig og fået mig til at forstå, at mennesker er ens på trods af deres mange forskellige udtryk. Jeg er dybt overbevist om, at for at skabe fred i verden er det nødvendigt, at vi forstår hinanden. Og for at forstå hinanden bliver vi nødt til at kende hinanden godt. Det er derfor mit største ønske at fortsætte min uddannelse på et college, som støtter forskelligheden og menneskets essentielle lighed i hele verden...

...Mit ophold på Mahindra UWC of India giver mig

mulighed for at studere hvor som helst i verden. Jeg satser på at studere på et godt college i USA. Jeg er ret overbevist om, at jeg kan få de nødvendige scholarships til at læse i udlandet. Dette vil være med til at sikre, at jeg kan nå mine mål...

...Mit mål i livet er at gøre en forskel i den globaliserede verden, som vi lever i, at vi bedre kan forstå os selv som de mennesker, vi er, og at vi udnytter vores potentiale til at gøre denne verden en lykkeligere verden for os alle at leve i...

...Alt dette er muligt på grund af jeres venlighed og gavmildhed. Min dybeste tak for jeres hjælp...

Støt en high school-elev i Lhasa, Tibet

Tibet-Hjælp har besluttet at støtte tre high school-elever i Lhasa.

Ngawang Losang satte tidligere et lille skoleprojekt i gang for de yngste børn i sin landsby, men kineserne lukkede skolen, og siden har vi ikke haft mulighed for at støtte elever direkte i Tibet. Heldigvis er der fundet en opblødning sted, som gør det nemmere for os at støtte tibetanerne i Tibet, og vi har nu fået vores første tre elever. Hvis vi kan finde sponsorer til disse elever, kan vi udvide denne støtte, så den kan indbefatte langt flere elever. Det er så vigtigt, at unge tibetanere får en uddannelse i Tibet. Da der er et enormt pres og konkurrence fra de kinesiske elever i Tibet, er det af altafgørende betydning, at så mange unge som muligt får en studentereksamen og senere en videregående uddannelse.

De tre unge elever kan en del engelsk, så det er muligt at korrespondere med dem. Det giver os en enestående chance for at forstå lidt mere af, hvad der foregår i Tibet lige her og nu.

Tsering Dekyi

Lobsang Tenzin

Pema Yudron

TIBET „Go before it's too late“

Namtso. Nomadefamilier lever her i 4900 meters højde med små midler under ekstreme klimaforhold. Nu er turismen nået hertil, der er „hoteller“ – blikskure og telte – uden vand, varme og toilet. Men udsigten er uovertruffen!

Georgia Sandberg fortæller om sin rejse og sine oplevelser i Kina og Tibet i dette forår. I 2005 underviste hun på TCV, Middle School, i Dharmasala, Indien. Hun studerer statsvidenskab på sidste år og er i øjeblikket praktikant på den svenske ambassade i Athen.

Tekst og foto: Georgia Sandberg
Oversat fra svensk af Jeannie Andersen

I begyndelsen af 2006 tog jeg beslutningen – det var nu eller aldrig. Jeg købte en billet, arbejdede for at tjene penge til rejsen og nogle måneder senere, nærmere bestemt i april, befandt jeg mig for første gang i Kina. Målet var at se Tibet – inden det blev for sent – en bekymring, jeg delte med alle, jeg talte med. Grunden til denne bekymring var først og fremmest den nye jernbane, som fra slutningen af denne sommer forbinder Lhasa direkte med det centrale Kina, og at den ville medføre et stort antal kinesiske immigranter.

Mange mente, at dette ville forandre og ødelægge Tibet – det højeste plateau i verden, som i århundreder har lokket eventyrere og åndeligt søgende mennesker i jagten på „det tabte paradys“. Nu er jernbanen der, og tiden vil vise, hvordan det vil påvirke Tibet.

Indien versus Kina

Inden jeg landede i Beijing, havde jeg en forestilling om, at Kina var et enormt landbrugsland, hvor en stor del af verdens fattigste mennesker bor. Mens jeg var i Indien, kunne man hele

tiden læse i dagspressen om de to nye økonomiske giganter, Indien og Kina, som var på vej til at blive førende i verden. Men jeg indså hurtigt, at Indien og Kina er meget forskellige, og midt imellem disse giganter ligger Tibet. I Indien – verdens største demokrati – er der ganske vist en stor økonomisk udvikling i gang, men som turist mødes man af kaos på gaderne og i samfundet som sådan. Byerne er snavsede, de utallige fattige børn tigger hos de rige velbærgede turister, og de hjemløse spedalske ligger hjælpeløse på gaden. Det ser man ikke i Kina (bortset fra i Tibet).

Mit første indtryk af Kina er, og det holder stadig, at det er et uhyre velorganiseret land, der er ivrigt efter at vise

sig fra sin bedste side. De fleste byer er overbefolkede, men alligevel velfungerende og moderne. Skyskrabere tårner sig op over de mangesporede veje og avenuer med træer langs kanten, enorme butikcentre, internationale firmaer og banker. Måske er det netop det, der er forskellen på et demokrati og et diktatur. I det sidste er hverken de fattige eller de politiske dissidenter synlige. Men det betyder ikke, at de ikke findes!

På vej imod et åbent Kina

Byerne i Kina er enorme. De seneste år har utallige kinesere flyttet fra land til by i jagten på arbejde og et bedre liv, men flertallet af Kinas befolkning lever stadig på landet under relativt simple og traditionelle forhold. Det sværeste for mig ved at rejse i Kina var ikke at forstå skilte eller togplaner, men at kommunikere med de mennesker, jeg mødte, da de hverken talte eller forstod engelsk. Jeg mødte undtagelsesvis kinesiske unge, der kunne engelsk. De fortalte, at der er blevet oprettet mange

nye sprogskoler rundt om i Kina med internationale lærere, hvilket tyder på en stor efterspørgsel efter folk med sprogkundskaber til det internationale marked. Det i sig selv oplever jeg som et positivt skridt i retning af et mere åbent samfund i Kina.

Til Lhasa

I løbet af to uger fik jeg set Den forbudte By, Terracottahæren, en masse templer og smuk natur, pandaer og aftenmarkeder, hvor orme, kakerlakker og krokodilleunger lå og stegte på grillspyd. Det var tid til at forlade Kina! Officielt er flyet til Lhasa dog en indenrigsrejse.

Fra Chengdu i Kina var det vældig let at komme til Lhasa. De fleste hostels tilbyder rejseservice, der inkluderer flybilletter og alle nødvendige tilladelser relativt billigt. Flyrejsen tog godt en time og bød på en af de smukkeste udsigter, jeg har set. Himalayas tinder troner majestætisk under den gnistrende sne, der ligger som et tykt, men næppe varmt, tæppe.

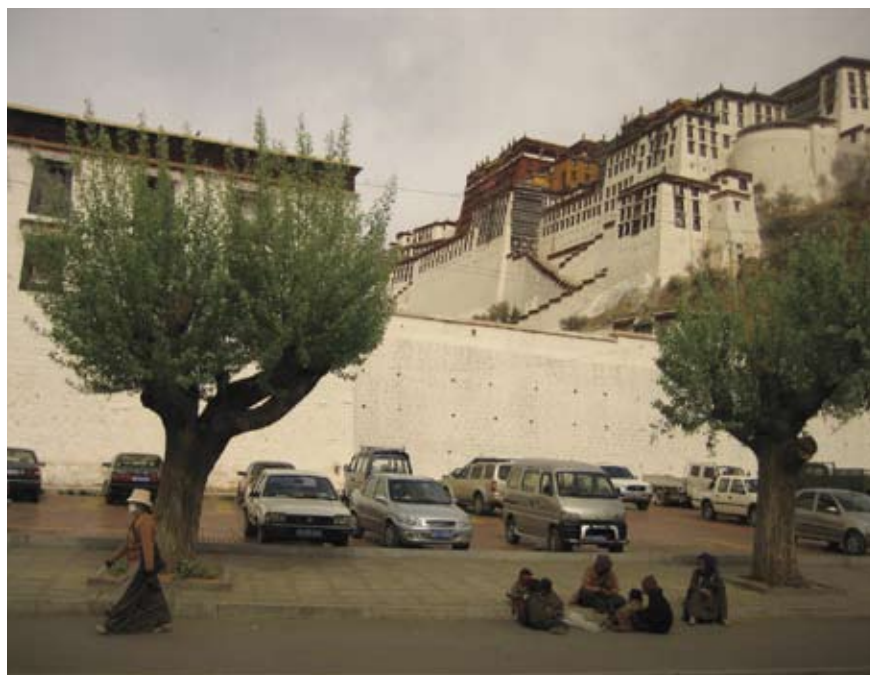
Jokhang-templet

Det, der overraskede mig ved Lhasa, var, at den lignede en hvilken som helst anden storby med cafeer, der serverer espresso, restauranter med internationale menuer, turister, butikcentre, diskoteker og et myldrende liv i gaderne. Men det, man ikke ser noget andet sted, er de hundredvis af pilgrimme i glidefald, rødklædte munke i rituel vandring omkring det 1400 år gamle tempel Jokhang, det allerhelligste af alle tibetanske templer. Her bliver man bogstavelig talt puffet frem af endeløse rækker af pilgrimme fra bederum til bederum og omringet af ihærdige handelsmænd og kvinder. De sælger alt lige fra masseproducerede bedekranse og antikke håndlavede Buddha-statuer til krucifikser og T-shirts med yakokser påtrykt. Her kom de værdiløse 1 quai-sedler (også kaldet offerpenge) virkelig til nytte. Man trykkede dem mod panden og stak dem så ind mellem sprækker eller lagde dem på altrene.

Potala

Jokhang er trods alt ikke lige så majestætisk som Potala Paladset, der hæver sig højt over Lhasa. Når man går „kora“ (går rundt om, mens man beder), kan man se, hvordan røgelsen stiger op mod himlen og spreder en mild duft, som dog hurtigt forsvinder i smørlampernes harske varme. Det er forbudt at fotografere indenfor, og der er rum, hvortil der ikke er adgang. Nogle af dem er Dalai Lamas tidligere værelser, hvor hans portræt plejede at befinde sig sammen med andre af hans ejendele.

Uden billeder er det vanskeligt at beskrive, hvor smukt der er. Den 5. Dalai Lamas gravmæle er et af de utroligste kulturminde, der er bevaret, en ca. 4000 kilo tung guldchorten smykket

Potala Paladset. Denne tilsyneladende fattige familie lod børnene tigge blandt de mange hundreder, der går „kora“ rundt om paladset. På en halv time havde de tjent mere end en tibetansk vejarbejder på en dag. På den modsatte side af gaden ligger Bank of China, det er formodentlig deres parkeringsplads.

med turkiser, røde koraler og glitrende ædelstene. Farverige thangkaer af silke hænger ned fra loftet, og væggene er malet med tusinde billeder af Tara. Der er et rum med vægge af træ, så gamle og blankslidte af pilgrimmenes hengivne berøring, at de spejler to enorme tredimensionelle mandalaer, der står midt i rummet, lavet af guld og med juveler som detaljerede figurer, der symboliserer himmel og jord.

På eventyr...

Sammen med nogle andre rejsende delte jeg i en uge en jeep – den eneste måde, hvorpå man kan komme frem til mere afsides egne af Tibet. Der følger en chauffør med jeepen og alle de nødvendige tilladelser (det koster kun 3500 yuan per bil). Vores tur gik til

Mount Everest (Qoomolangma Naturreservat) via Yamdrok-tso, Shigatse og Pasum og endelig nordpå til Namtso – den højst beliggende saltvandssø i verden.

I Shigatse, en af de større byer i Tibet, besøgte vi Tashi Lhunpo klostret. Før kulturrevolutionen var Tashi Lhunpo hjem for mere end 500 munke, i dag er der ikke mere end et par hundrede. Vi kom i snak med Tashi, en ung munk, som kunne engelsk. Han indvilligede i at vise os rundt i klostret. Tashi Lhunpo er snarere en lille by end en samling templer, så det havde ikke været let at finde vej på egen hånd! Han fortalte, at han selv havde lært sig engelsk helt uden hjælp ved at læse de bøger, han kunne få fat i. Og det var ikke så mange, eftersom sådanne bøger

er svære at få fat i.

Munk med mobil

Min egen guidebog var f.eks. meget populær blandt lokalbefolkningen. Mange havde aldrig set andre dele af Tibet end deres egen. En ung fyr, der arbejdede på et hotel i Lhasa, bladrede i et eksemplar, som det på en eller anden måde var lykkedes ham at få fat i (den er nemlig forbudt i Tibet), og spurgte mig, hvad „political dissident“ og „detention“ betød? ...Men lad mig vende tilbage til Tashi, som viste os de vigtigste templer og bederum og fortalte os Tashi Lhunpos historie, om hvordan Gelugpa-sekten og Panchen Lama-linjen er opstået. Vi passerede Panchen Lamas tomme tempel og fik kommentaren „han bor i Peking nu“.

Gyantse. Pilgrimme drejer bedehjulene i Palkhor klostret. I et rum oplyst med smørølamer hænger monstroser masker ned fra loftet og væggene er bemalet med motiver fra en "himmelbegravelse" - dødningehoveder, ituskårne kropsdele og flaksende gribbe.

Pasum. Rinchen Dolma (værtens datter) i restauranten sammen med sin bror (tv) og nabopigen (th). Pigerne er på samme alder, men det var tydeligt, at Rinchen Dolma havde bedre kår. Nabopigen bar sin lillesøster på ryggen hele dagen, kunne ikke læse og skrive og var meget genert, som om hun ikke normalt blev inkluderet i selskabet.

Flere gange blev Tashi afbrudt af sin ringende mobiltelefon, som han havde gemt i sin klædedragt. Vi måbete ved synet – en munk i tykke røde gevandter og traditionelle håndsnyede støvler med mobiltelefon i et 400 år gammelt kloster! Inden vi rejste, sagde jeg til ham, at jeg gerne ville sende ham de billeder, vi havde taget. Han gav mig sin e-mail-adresse, og vi måbete igen!

Hvorfor ikke?

Da fire eksiltibetanske munke fra Indien sidste år besøgte Sverige, blev jeg spurgt, om der fandtes mobiltelefoner i Tibet. Spørgsmålet var foranlediget af, at vi solgte små silketasker broderet med traditionelle tibetanske mønstre til fordel for det kloster, munkene tilhørte. Disse små silketasker er umådeligt populære blandt turister i „souvenir-butikkerne“ i Dharamsala, Indien, bl.a. til mobiltelefoner. Det interessante ved mobiltelefoner i de fattige dele af verden er, at de ofte er mere almindelige end fastnet-telefoner, særligt steder som i Tibet, hvor det kan være helt umuligt at trække ledninger på grund af det hårde klima eller den ufremkommelige natur. Fænomenet med at bære dem i små specialfremstillede farverige silketasker er derimod sjældent forekommende! Det er lidt morsomt, at vi ofte

bliver så forbavsede, når vi ser disse moderne genstande som mobiltelefoner i oprindelige kulturer.

Tibet er måske et af de mest mytiske steder, der findes i verden i dag, og jeg tror, at de fleste stadig forbinder Tibet med magiens og mystikkens verden. Så når man ser munke i traditionelle røde klædedragter med mobiltelefon, så føles det lidt underligt. Nogle kan måske mene, at det er synd, at også den tidligere så fjerne og åndelige tibetanske kultur bliver indhentet af globaliseringsens materialisme. Jeg mener dog, at denne nye informationsteknologiske eksplosion kan være til stor gavn både for mig i Sverige og Tashi i Tibet. Tænk at kunne sende sms til en, der vandrer rundt i Himalayas bjerge, langt fra moderne faciliteter, men med en mobil i lommen!

Protest?

Det interessante ved at besøge Tashi Lhunpo var for mig, foruden at se de enestående kulturskatte, at blive mindet om, at Tibet faktisk ikke bare er det tilsyneladende uproblematisk liv, man møder i Lhasa, eller en betagende natur. Besøget i Shigatse gjorde mig bevidst om, at Tibet er et ufrit land, hvor klostre kameraovervåges og aflyttes. Hvor munkene ikke kan sige visse ting

uden at frygte, at de bliver arresteret. Med dette i tankerne betragtede jeg rummene nøje, og jeg lagde mærke til, at de sædvanlige fotografier af d. 9. og 10. Panchen Lamas inkarnationer prydede væggene i alle rum, mens den nyvalgte 11. kun fandtes i hovedtemplet. Var dette en stille protest? Eller er det bare noget, jeg bilder mig ind?

Chang – tibetansk øl

Dagen efter kørte vi videre mod Pasum, en meget lille by lige inden Mount Everest Basecamp. Vi havde bestemt os for at gøre ophold der for at vænne os til højden. Vi tilbragte aftenen i byens eneste gæstehus sammen med værtinden, naboerne og deres børn. Vi var klart denne aften hovedattraktion. Det forbavsede mig, at landskabet her i 4900 meters højde var som en tør, ørkenliggende slette omgivet af høje tinder. Jeg blev mindet om, at disse bjergtinder er de højeste i verden, når vi skimtede Everest ude i horisonten.

Næste dag sad vi igen i jeepen, som skrumlede frem og mil efter mil efterlod en støvsky bag sig på de smalle veje. Vi var så heldige at opleve et hestevæddeløb i en nærliggende by og traditionel ringdans i en anden. Her blev vi spurgt af en mand, om vi kunne tage hans søn med tilbage i bilen. Vi greb lejligheden til at spørge, om vi måtte fotografere dansen, og om der da var noget i vejen med drengen, der så lidt nedslået ud. Passang, vores chauffør, illustrerede med en bevægelse, at han havde drukket for meget. Vi var chokerede, den lille dreng?! Senere gik det op for os, hvem det var, der havde fået for meget „chang“ (øl), da dren-

gens far sammen med værtindens mand, tumlede ind i restauranten og væltede om og gik ud som et lys på en af brik-sene langs væggen, hvor familien sover om natten. Alle de barkedede tibetanske bønder lo, og det så da også sjovt ud.

Dolma på kinesisk

Mens vi ventede på maden, som bestod af ris og grøntsager, forsøgte jeg at kommunikere med den 9-årige datter Rinchen Dolma. Heldigvis havde jeg en lille ordbog, så vi kunne udveksle de væsentligste informationer om hinanden. Drengen, som kørte med os i bilen, var hendes bror, og de gik i skole i byen, hvor de lærte at læse og skrive (Dolma viste mig senere skolen, som bestod af tre små bygninger i samme traditionelle stil som resten af husene i byen). Jeg syntes, at det var ret interessant, at da jeg bad hende om at skrive sit navn, skrev hun det først med usikre kinesiske tegn! Det gik bedre på tibetansk; måske fordi hendes forældre ikke kunne tale andet end deres modersmål.

Vi klaprede tænder i nattens løb i et

hus uden varme under tunge, men ikke særlig tykke tæpper. En yak stod uden for døren, en hane på trappen op til vores rum, toilettet var uden vand og el, men udsigten til nattehimmelen var overvældende. Vand hentede man i floden nogle kilometer væk, og det var en af de ældre piger, der også hed Dolma, der så ud til at have den daglige tjans. Hun sad sammen med os i restauranten, når hun ikke skulle slæbe af sted med sin 10-liters tønde spændt på ryggen. Hun havde aldrig gået i skole og kunne hverken læse eller skrive.

Puja i klosteret

Næste morgen var jeg oppe med hanen og så bjergene farves rosa i morgenso-lens blege stråler, samtidig med at byen begyndte at vågne. Vi var de første i restauranten og ventede med længsel på, at der blev tændt op. Nogle timer senere, efter flere kopper te og en bumlende bustur, befandt vi os oppe i dalen, hvor Rompugh klosteret ligger lige neden for Basecamp. Sneen dækkede jorden og de store bjergtoppe i et

blødt hvidt lys, og solen var den eneste varmekilde her.

Jeg tilbragte eftermiddagen med at vandre lidt rundt i området, et dusin kinesiske militærfolk filmede og fotograferede naturen og forsøgte at fange billeder af de vilde dyr.

Jeg gik ind i klosteret, der i dag er så lille, at munke og nonner bor der sammen, og jeg talte med en ung munk og hans lærer. De indbød mig til at deltage i aftenens puja, og da solen var gået ned og dalen begyndt at fryse til, gik vi derhen. Vi oplevede det sjældne syn af nonner og munke, der beder sammen. Der var kun nogle få nonner, der sad langs væggen, mens ceremonien blev ledt af munkene, der også spillede på instrumenterne, bortset fra en tromme, som en nonne slog på, mens hun nippede til sin te. Vi sad i et hjørne og nød den harmoniske stemning af blødt mumlede mantraer, dæmpede trommeslag, bedøvende trompetskrald og skærende cymbaler. Jeg holdt hårdt om det varme krus smørte, som på trods af den mærkværdige sammensætning af næsten harsk smør og salt varmede og tilfredsstillede maven.

Venner i kameraet

Efter bønnen gik vi skuttende tilbage til klosterets gæstehus, hvor restauranten var en naturlig samleplads for de få, som tilhørte lokalbefolkningen. Natten var meget kold, men den lille ovn med yakbrændsel opvarmede rummet, så vi blev så længe som muligt, bestilte pandekager og indisk chai (te). Jeg tog mit digitalkamera frem for at gen-nemse dagens billeder. Straks kom en khampa-fyr med lange røde tråde flettet ind i håret og klædt i en stor skind-jakke med det ene ærme traditionelt hængende løst. Hans hænder var grove og sprukne af hårdt arbejde og den

Dolma i Pasum. Jeg tog dette billede på Dolma's opfordring. Snoren om brystet er til den vanddunk, som hun bærer vand i til og fra restauranten. Hun havde ikke set et digitalkamera for (mange turister passerer hurtigt forbi, få bliver som os) og hun ville have billedet ud af kameraet. Det var ikke let at forklare, at det ikke lod sig gøre...

Qomolangma (Mount Everest, Base camp). Tibetanske bedeflag vajer nedenfor verdens højeste bjerg, så højt som en almindelig turist får lov til at komme. Det mest interessante ved dette billede er det, man ikke ser. Her kan man nemlig foruden udsigten nyde en kop te eller nudler på en af de talrige livlige „teltrestauranter“ med navne som „Potala café“ og „Golden Yak Inn“... Ikke lige hvad man forventer!

tørre vinds daglige påvirkning. Han var nysgerrig, og jeg viste ham nogle af billederne fra ringdansen i Pasum. Han greb kameraet; jeg var bange for, at han skulle tabe det, men i stedet pegede han på folk på billedet, råbte deres navne og viste sine venner det, og alle blev helt vilde og lo. Det må have været gamle venner på billedet!

Turismens Tibet

Vestlige turister, der rejser i Tibet, forventer ofte at opleve paradys på jord. Mærkeligt, når man tager i betragtning, at Tibet er en af verdens fattigste regioner, med lav fødselsrate, høj analfabetisme og lav middellevealder. Det er en situation, som de deler med mange kinesere og andre etniske minoriteter der. Jeg tror, at det er vigtigt ikke at generalisere og opfatte alle kinesere (og tibetanere) som en homogen masse, som tænker ens og implicit styres af regimets politiske agenda. Min oplevelse er, at for mange tibetanere, der er født og opvokset i Tibet, har det politiske ikke nødvendigvis lige så stor betydning for identiteten og hverdagslivet som for mange eksiltibetanere.

Under mit ophold i Indien fornem-

mede jeg, at hele eksilsamfundet og ikke mindst skolerne bygger på en fælles opfattelse af identitet, en „tibetanskhed“, som næsten helt og holdent bygger på visse i eksil definerede kriterier, hvor det historiske og traditionen har fået en vældig stor betydning, der måske ikke er helt i overensstemmelse med den tibetanske ungdoms mere og mere globaliserede forhold til verden.

Rejs til Tibet!

Det jeg mener er, at så længe levestandarden er så lav i Tibet, og så længe så mange lever i isolerede og utilgængelige bjergområder langt fra moderne teknik,

sygehuse og uden kommunikation med omverdenen, så er det svært at modsætte sig forandringer og økonomisk udvikling i Tibet. Og udviklingen kommer helt sikkert til at påvirke kulturen, men hvorfor må den tibetanske kultur ikke undergå forandringer som alle andre kulturer?

Det sker let, at man bliver låst fast i en diskussion om, hvor sinificeret Tibet er blevet og vil blive, men ingen taler om, hvor vestligt Tibet er blevet og er ved at blive! Jeg klagede heller ikke over, at vi kunne bestille pizza og coca cola mange steder, og at så mange kan tale engelsk i Tibet. Jeg har den følelse, at Tibet „får lov til“ at forandre sig, så længe den tilpasser sig den vestlige kultur, og ikke den kinesiske. Den tibetanske kultur er måske nødt til at forandre sig, for at mennesker kan få det bedre, og det er svært at sætte idealerne først, når mennesker ikke får tilgodeset deres mest basale behov.

For at vende tilbage til indledningen og spørgsmålet om, hvorvidt det kan blive for sent at rejse til Tibet? Jeg tror det ikke. Og jeg håber virkelig ikke, at vi holder op med at rejse dertil, bare fordi det måske ikke længere er helt så mystisk og spirituelt, for så bliver Tibet og dets folk virkelig glemt.

TANKEVÆKKENDE TIBET

Jysk Rejsebureau er specialister når det gælder din rejse til Himalaya. Vi har eget servicekontor i Nepal, Kina og Indien, og vi sælger flybilletter til hele verden.

Ankomstpakker Kathmandu inkl. 2 nætter fra 140,-

Tibet overland tur, 8 dg. Kathmandu – Lhasa fra **3.940,-**

Nepal grupperejse til Everest Base Camp med dansk rejseleder,

afg. 19. april 2007, 23 dg. **16.995,-**

Læs mere på www.jysk-rejsebureau.dk

jysk rejsebureau
for dig som vil ud i verden

Århus 8618 2488 København 3311 1616 Ålborg 9812 3336 Odense 6312 1216

Returneres ved varig adresseændring

Støt en af disse gymnasieelever i Tibet

Pema, Lobsang og Tsering har fået høje karakterer i deres mellemkskoleeksamen, og det samt et sponsorship til hver af dem fra Tibet-Hjælp har banet vejen til en plads på et gymnasium i Lhasa. Det er ikke mange tibetanske skoleelever, som får denne mulighed!

Pema Yudron

Tibet-Hjælp har betalt de første måneder – siden august – og håber på, at du vil tage over, så vi kan gå ind og støtte flere elever i Tibet. Eleverne taler lidt engelsk, og du kan derfor korrespondere direkte med eleven og få et indblik i en tibetaners liv og tanker i Lhasa.

Lobsang Tenzin

Du kan støtte en ung tibetaner for 330 kr. om måneden.

Du kan give et bidrag ved at indsætte et beløb på giro:
Reg. nr. 1551 – 9 67 08 90

Tsering Dekyi

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur
Tibet-Hjælp
Ryesgade 90 A
2100 København Ø
Tlf. 35 26 79 26
info@tibethelp.dk
www.tibethelp.dk
Giro 9 67 08 90

Læs mere på side 25 under
Nyt om Tibet-Hjælp